

แผนแม่บท

18

การเติบโต อย่างยั่งยืน

“อนุรักษ์ ฟื้นฟู คุ้มครอง อย่างมีส่วนร่วม
เพื่อความหลากหลายทางชีวภาพและการเติบโตอย่างยั่งยืน”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ คุ้มครอง ปันฟู และสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ส่งเสริมความหลากหลาย ทางชีวภาพให้มีระบบนิเวศที่สมดุล สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งในเขตเมืองและชุมชน รวมทั้งส่งเสริม การลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ทั้งการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการมลพิษ ทั้งระบบ ตลอดจนการพัฒนาและดำเนินการโครงการที่ยกระดับกระบวนการ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ให้พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ ตามแนวทางการเติบโต อย่างยั่งยืนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **สภาวะแวดล้อมของประเทศไทย มีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีส่วนสนับสนุน ในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

180001

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

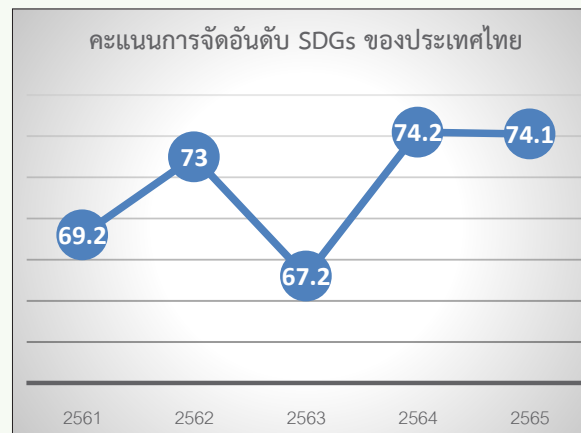
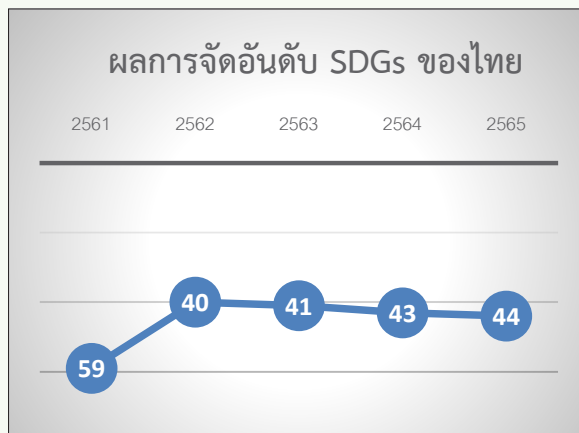

อันดับความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับโลกอยู่ในระดับต่ำกว่า 50 ประเทศแรกของโลก

- **สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565** พิจารณาจากอันดับความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในระดับโลก โดยจากรายงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (SDGs goal) ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 74 ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 163 ประเทศทั่วโลก **ซึ่งมีสถานะบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (ระดับต่ำกว่า 50 ประเทศแรกของโลก)** จากผลการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนความก้าวหน้าที่ดีขึ้นในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามมิติ 5P ของสหประชาชาติ ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้คน (People) ความเจริญทางเศรษฐกิจ (Prosperity) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ (Peace) และหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

- สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้น โดยพิจารณาจากอันดับประเทศที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน พ.ศ. 2561 อันดับที่ 59 ซึ่งเป็นปีแรกและปีเดียวที่มีอันดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยระหว่าง พ.ศ. 2562 – 2565 ประเทศไทยมีผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเกณฑ์ดี สะท้อนได้จากผลการจัดอันดับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งระหว่าง พ.ศ. 2562 – 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 40 41 43 และ 44 ตามลำดับ เป็นผลให้ภาพรวมการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในห้วงแรกสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเมื่อพิจารณาคะแนนการจัดอันดับการพัฒนาที่ยั่งยืนรวม พบว่า ใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีคะแนน 69.2 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 73 คะแนน ใน พ.ศ. 2562 และลดลงถึง 67.2 คะแนน ใน พ.ศ. 2563 และเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญใน พ.ศ. 2564 ที่ 74.2 คะแนน และลดลงเล็กน้อยใน พ.ศ. 2565 ที่ 74.1 คะแนน

ที่มา : Sustainable Development Report

- สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 สำหรับในห้วงที่สองของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนแม่บทฯ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2570 ไว้ว่าอันดับของประเทศด้านความยั่งยืนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยจะต้องอยู่ในอันดับต่ำกว่า 40 ประเทศแรกของโลก โดยใน พ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณาจากการจัดอันดับของรายงานการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 163 ประเทศทั่วโลก ซึ่งอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง

ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ความสามารถในการควบคุมแหล่งกำเนิดและการจัดการมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ และทางเสียง การทำลายทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การบริหารจัดการของเสียตั้งแต่การคัดแยกขยะจากต้นทาง ไปจนถึงการหมุนเวียนของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ การลดปัญหาการสูญเสียอาหารและขยะอาหาร (Food loss and food waste) ตลอดจนการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

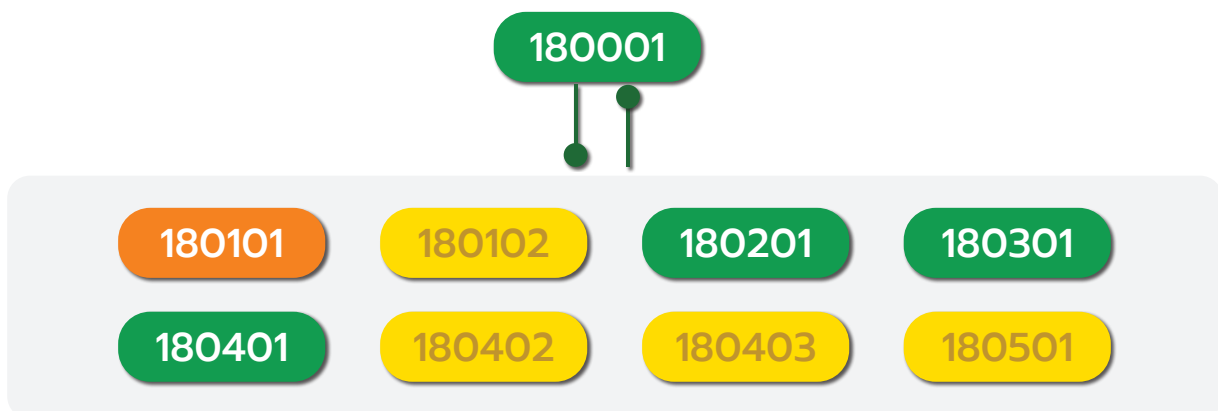
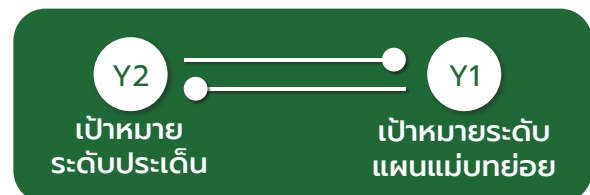

เพื่อให้หน่วยงานสามารถจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงเป็นประเด็นท้าทายในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาตามแผนแม่บท ที่กำหนดไว้ในระยะต่อไป โดยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเร่งดำเนินการเชิงรุกในการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และภาคประชาชน ตามแนวทางการประชารัฐ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการลดและจัดการมลพิษจากทุกแหล่งกำเนิด โดยเฉพาะในพื้นที่วิกฤตและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ รวมถึงส่งเสริมมาตรการการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มีประสิทธิภาพ มีแนวทางการบริหารจัดการของเสียตั้งแต่การคัดแยกขยะจากต้นทางไปจนถึงการหมุนเวียนของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ทั้งในกระบวนการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนการปรับและบังคับใช้กลไกทางกฎหมายให้เข้มงวดควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อควบคุมและลดการบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลายทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อส่งเสริมให้เกิดทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ เอื้อให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ

แผนแม่บทฯ ประเด็น 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

ประกอบด้วย 8 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย (Y1) กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

* สถานการณ์บรรลุเป้าหมายประจำปี 2565

** เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อ เป้าหมายแผนแม่บทย่อยระดับประเด็น (Y2) โดยตรง

180101

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน) ถึง 50 คะแนน

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น โดยพิจารณาจาก ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index: EPI) อย่างไรก็ตาม EPI ยังมีองค์ประกอบวิธีการคำนวณที่ไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงเป็นประจำทุกปี ทำให้ยากต่อการประเมินแนวโน้ม สถานการณ์ในแต่ละช่วงการพัฒนา ทั้งนี้ การประเมินดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม คือ การประเมินคุณภาพ สิ่งแวดล้อม คุณภาพระบบนิเวศ และใน พ.ศ. 2565 พบว่า ไทยมีคะแนนด้านสิ่งแวดล้อมและคะแนนด้าน คุณภาพระบบนิเวศ อยู่ที่ 43.80 และ 37.30 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ 38.1 คะแนน ลดลงจาก พ.ศ. 2561 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 49.88 ทำให้ยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่ 50 คะแนน โดยมี**สถานะอยู่ในระดับเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมาย**

180102

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 สัดส่วนของพื้นที่ สีเขียวที่เป็นป่าธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท เป็นร้อยละ 32 ร้อยละ 10 และร้อยละ 2 ตามลำดับ

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมพื้นที่สีเขียวทุกประเภทเฉลี่ยอยู่ในระดับคงที่ โดยสะท้อนจากการดำเนินการเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวทุกประเภท พบว่า สัดส่วนพื้นที่สีเขียวอยู่ที่ระดับร้อยละ 41 – 42 โดยสถานการณ์พื้นที่ป่าธรรมชาติ พ.ศ. 2565 (31.59%) ลดลงจาก พ.ศ. 2564 (31.64%) เล็กน้อย แต่ในทางกลับกัน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนพบมากขึ้นเป็น 2 เท่าของปีที่ผ่านมา โดยใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีพื้นที่ สีเขียวส่วนที่เป็นป่าธรรมชาติ 102.21 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.59 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 29.47 ล้านไร่ คิดเป็น ร้อยละ 9 พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท 6.47 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 2 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ตัวชี้วัดร่วมกัน จึงส่งผลให้มี**สถานะอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย**

180201

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร ถึง 70 คะแนน

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลมีแนวโน้ม **ค่อนข้างคงที่** โดยสะท้อนจาก ผลการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทร พบว่า มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 69 – 71 โดยใน พ.ศ. 2565 ได้มีการปรับปรุงชุดข้อมูล OHI ย้อนหลัง ส่งผลให้คะแนน OHI ของประเทศไทยปรับลดลงจาก ปีก่อนหน้า โดยมีค่าคะแนนระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 อยู่ที่ 71 71 69 69 และ 69 ตามลำดับ ซึ่งจากผล การดำเนินงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมี**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

180301

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงอย่างน้อย ร้อยละ 12 จากกรณีปกติ ทั้งนี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้กรอบการดำเนินงาน NDC

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ประเทศไทยมีความสามารถในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่วางไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 ด้วยการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึงร้อยละ 17.49 ทั้งนี้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา ประเทศไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายใต้กรอบการดำเนินการตาม NDC โดยมีเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกที่ร้อยละ 30 – 40 ภายใน พ.ศ. 2573 ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายของประเทศไทยอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

180401

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 คุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน ในพื้นที่เป้าหมาย มีสถานะที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานยังจำเป็นต้องเฝ้าระวัง ควบคุมและรักษาระดับคุณภาพของน้ำให้คงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และมุ่งดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียสู่การบรรลุเป้าหมายในระดับสากลต่อไป ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ดี และดีมาก คิดเป็นร้อยละ 86 คุณภาพแหล่งน้ำใต้ดินที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลที่สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ ตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 พบว่าอยู่ในเกณฑ์เกณฑ์พอใช้ ดี และดีมากเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 80 - 90 และแหล่งน้ำทะเล ส่วนใหญ่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี และพอใช้ ร้อยละ 87 ซึ่งจากผลการดำเนินงานดังกล่าว จึงมี**สถานะอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย**

180402

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

คุณภาพอากาศ เสี่ยง และความสิ้นเปลืองอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 คุณภาพอากาศ เสี่ยง และความสิ้นเปลืองอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณภาพอากาศ เสี่ยง และความสิ้นเปลืองประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยพบว่า ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) และระดับเสียงในสิ่งแวดล้อม อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 35 ตามเป้าหมายที่วางไว้ ในขณะที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) ส่วนใหญ่มีค่าเกินมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ โดยใน พ.ศ. 2565 ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน ลดลงเป็น 40 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดอยู่ในช่วง 42 – 527 มคก./ลบ.ม. เป็นระดับที่เกินค่ามาตรฐานที่ 120 มคก./ลบ.ม. ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่วนฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน พบว่ามีค่าเฉลี่ยรายปียู่ในช่วง 10-40 มคก./ลบ.ม. (ค่ามาตรฐาน 25.0 มคก./ลบ.ม.) แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงอยู่ในช่วง 29 – 414 มคก./ลบ.ม. ซึ่งเกินกว่ามาตรฐานมากกว่า 8 เท่าตัว (ค่ามาตรฐาน 50.0 มคก./ลบ.ม.) ด้านข้อมูลระดับเสียงบริเวณพื้นที่ริมถนนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 69.2 เดซิเบลเอ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 68.6 เดซิเบลเอ ใน พ.ศ. 2562 แต่ยังคงถือว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้งคุณภาพอากาศ เสี่ยง และความสิ้นเปลืองของพื้นที่เป้าหมายที่อยู่ในระดับมาตรฐานร่วมกัน จึงส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

180403

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ใน พ.ศ. 2565 ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ถึง 0.74

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายสารเคมีในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมมีสถานะค่อนข้างทรงตัว พิจารณาจากผลการประเมินดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะประเทศไทยที่มีระดับค่อนข้างคงที่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับหาสาเหตุและวางมาตรการแก้ไขเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงพัฒนาต่อไปได้ ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 24.98 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 1.54 จากปีก่อนหน้า ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อ 90,009 ตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 81,774.67 ตัน มีปริมาณของเสียอันตรายชุมชน 669,518 ตัน กำจัดถูกต้อง 147,294 ตัน และมีปริมาณกากอุตสาหกรรมที่มีการแจ้งการขนส่งในระบบและนำเข้าสู่ระบบการจัดการ 18.57 ล้านตัน ทำให้ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะได้ค่าคะแนน 0.68 สถานะการบรรลุเป้าหมายจึงอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

180501

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุใน พ.ศ. 2565 ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ถึงร้อยละ 20

สถานการณ์ช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทยมีแนวโน้มดีขึ้น พิจารณาเทียบเคียงจาก การดำเนินการเพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่า องค์ประกอบเทียบเคียงในแต่ละด้าน ของดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีจิตอาสาของคน จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม และจำนวนโรงเรียน Eco-School พบมีค่าเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ยกเว้นองค์ประกอบด้านกิจการหรือองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมฯ ที่มีจำนวนองค์กรในปีล่าสุดลดลงจากปีก่อนหน้าเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2565 พบว่า (1) การมีจิตอาสาของคน วัดจากข้อมูลเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) มีจำนวนสะสม 277,680 คน (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 297 องค์กร (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีจำนวนที่ผ่านการรับรองทั้งหมด 263 กิจการ/องค์กร และ (4) จำนวนโรงเรียน Eco-School มีจำนวน 517 โรงเรียน นับเป็นการสะท้อนทางอ้อมให้เห็นว่าจำนวนผู้คนที่ตระหนักถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีสถานะอยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมมากกว่า 50 คะแนน

การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนเป็นการดำเนินงานขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โดยประเด็นการสร้างการเติบโตบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ตั้งเป้าหมายการผลิตและการบริโภคของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น ตามห่วงโซ่คุณค่า มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อระบบนิเวศ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตและการบริโภค มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและขีดความสามารถในการฟื้นตัว สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในกิจกรรมการผลิตและการบริโภคต่าง ๆ อาทิเช่น การใช้น้ำ วัสดุและพลังงานที่มีประสิทธิภาพ การนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วหรือของเสียจากภาคอุตสาหกรรมกลับมาใช้ใหม่ ลดผลกระทบที่เกิดจากของเสียหรือมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายคือต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

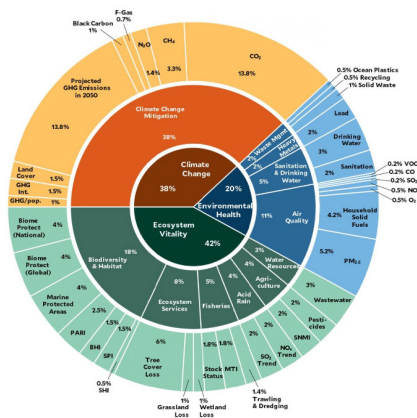
พิจารณาเทียบเคียงจากจำนวนองค์กรภาคประชาสังคมที่ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 จำนวนองค์กรภาคประชาสังคมขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน พ.ศ. 2565 เทียบกับ พ.ศ. 2564 พบว่า จำนวนองค์กรภาคประชาสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.31 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายทำให้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์กร พบว่า องค์กรสาธารณะประโยชน์ ซึ่งเป็นมูลนิธิ สมาคมองค์กรภาคเอกชน ที่ได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัด

สวัสดิการสังคม ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 6,013 องค์กร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.92 จาก พ.ศ. 2564 องค์กรสวัสดิการชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน ใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 5,887 องค์กร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.80 จาก พ.ศ. 2564 องค์กรชุมชน ใน พ.ศ. 2564 มีจำนวน 274.84 แห่งต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 จาก พ.ศ. 2563 ในด้านภาคเอกชน พ.ศ. 2565 มีผู้ประกอบการกลุ่มบุคคล ชุมชนที่ดำเนินการผลิต จำหน่ายสินค้า หรือการบริการ ในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน

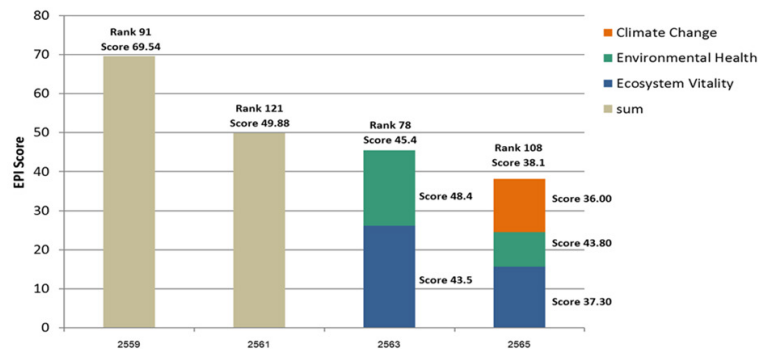

214 แห่ง เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 23.70 และรูปแบบกลุ่มกิจการเพื่อสังคม จำนวน 64 กลุ่ม เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 33.33 ซึ่งเป็นรูปแบบการประกอบกิจการที่ไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุดและนำผลกำไรที่ได้มาช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นการหนุนเสริมการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ด้านสมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (Global Compact Network Thailand - GCNT) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สนับสนุนภาคเอกชนให้ดำเนิน

กิจกรรมทางธุรกิจ ที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และเป้าหมายสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมาย ใน พ.ศ. 2565 มีสมาชิกจำนวน 113 องค์กร แยกเป็น องค์กรธุรกิจ 103 องค์กร และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร 10 องค์กร เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ร้อยละ 26.97 การเพิ่มขึ้นขององค์กรภาคประชาสังคมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของภาคีการพัฒนาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ที่มา: <https://epi.yale.edu/>

ที่มา: <https://epi.yale.edu/>

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนตามแนวคิด BCG โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานให้เข้าสู่มาตรฐานเหมืองแร่สีเขียว ตลอดจนโครงการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและขยายเชื่อมต่อเครือข่ายคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โครงการการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมผ่านข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย โครงการการรับรองฉลากสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 1 (ฉลากเขียว) และฉลากสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 3 (ฉลากลดคาร์บอน) เป็นต้น นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสีเขียวอย่างสมดุลและยั่งยืนไปพร้อมกัน โดยมีการส่งเสริมโมเดล เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model) ผ่านการกำหนดให้ BCG Model เป็นวาระแห่งชาติ ดำเนินการภายใต้นโยบายของรัฐบาลไทยตามแผนการปฏิบัติด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 อีกทั้งแนวคิด BCG ยังถูกนำเสนอให้กลายเป็นกรอบแนวคิดหลักเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (APEC 2022)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลการบรรลุเป้าหมาย

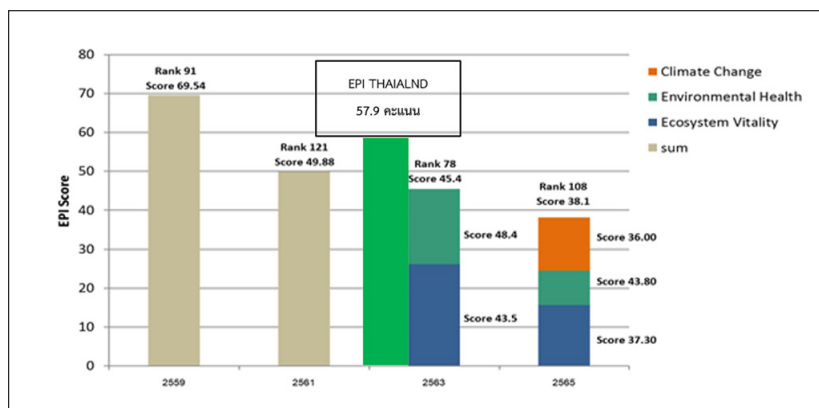
ยังคงมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องอันเนื่องมาจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกประเทศ เช่น การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค มาตรการกีดกันทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศคู่ค้า โดยสหภาพยุโรปเริ่มมีการนำมาตรการทางสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้ามากขึ้น จึงมีความท้าทายที่ภาคการผลิตจะต้องปรับตัวเพื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือพันธะกรณีระหว่างประเทศ

โดยเฉพาะการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และปรับเปลี่ยนระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ มุ่งเน้นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ นับเป็นความท้าทายที่ต้องบริหารจัดการให้ครบถ้วนทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งต้องการแนวทางและการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมและมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในห้วงการพัฒนาต่อไปควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายให้กลับคืนมา สามารถใช้เป็นฐานการผลิตต่อไป รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างประหยัดและให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและขีดความสามารถในการฟื้นตัว เน้นการเพิ่มศักยภาพของภาคการผลิต การส่งเสริมอุตสาหกรรมยั่งยืนและอุตสาหกรรมสีเขียว ตลอดจนการจัดการของเสียหรือซากหลังการใช้ โดยการพัฒนาเครื่องมือและกลไก รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยเพื่อต่อยอดสู่

กระบวนการผลิตสินค้าและบริการที่มีความยั่งยืน ในส่วนของผู้บริโภคควรเร่งให้ความสำคัญกับการสร้างการตระหนักรู้ในการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้เกิดช่องทางการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการจัดซื้อ จัดจ้าง ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยสอดแทรกประเด็นไว้กับการศึกษาในทุกช่วงวัย ให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของทุกภาคส่วนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเร่งปลูกฝังความเป็นพลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน

ที่มา: <https://epi.yale.edu/>

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อยการบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ให้มีดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม 55 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่าดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565 มีค่า 38.1 คะแนน ซึ่งอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง นอกจากนั้นแล้วเมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาประกอบ พบว่าดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมมีค่าคะแนนลดลงทุกปีสืบเนื่องจากปัจจัยหลัก 2 ประการ ดังนี้ (1) การประเมินผลด้านความสมบูรณ์ของระบบนิเวศมีค่าลดลงโดยเฉพาะในประเด็นการบริการของระบบนิเวศ การเกษตร และการประมง เป็นต้น นับเป็น

ความท้าทายที่ในห้วงการพัฒนาต่อไปจะต้องเร่งดำเนินการตามเป้าหมายการบริโภคและการผลิตของประเทศให้มีความยั่งยืนที่สูงขึ้นให้ได้ตามค่าเป้าหมายตั้งไว้ และ (2) การประเมิน EPI นั้นมีเทคนิคการคำนวณ มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ การถ่วงน้ำหนัก และวิธีการประเมินเปลี่ยนแปลงไปทุกปี โดยไม่มีการปรับชุดข้อมูลย้อนหลัง ทำให้ยากต่อการเปรียบเทียบสถานการณ์การพัฒนาของประเทศในแต่ละห้วงการพัฒนา ซึ่งในปัจจุบัน สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการศึกษาเพื่อประเมินดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมของไทย (EPI+) ทั้งนี้ในการประเมินยังมีข้อจำกัดในเชิงข้อมูลในบางตัวชี้วัดย่อย ในห้วงการพัฒนาต่อไปจึงอาจมีการนำ EPI+ ที่ศึกษาเสร็จสมบูรณ์แล้วมาเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบในการติดตามประเมินผลเป้าหมายการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในบริบทต่อไปได้

ตัวชี้วัด	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเป้าหมายปี 2570
ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Global)	อันดับ 121 49.88 คะแนน	N/A*	อันดับ 78 45.4 คะแนน	N/A*	อันดับ 108 38.1 คะแนน	65 คะแนน
ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (ของไทย, EPI+)	N/A*	N/A*	57.9 คะแนน	อยู่ระหว่างการศึกษา	อยู่ระหว่างการศึกษา	N/A*

Bio Economy

Circular Economy

Green Economy

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติร้อยละ 32 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ
เพื่อการใช้ประโยชน์ร้อยละ 10 พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบทร้อยละ 2

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว มีความสำคัญกับการคงไว้ซึ่งพื้นที่คุ้มครอง การบริหารจัดการป่าไม้เชิงพื้นที่ รวมถึงสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ โดยการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของประเทศไทย ประกอบไปด้วย การเพิ่มพื้นที่ป่าที่เป็นป่าธรรมชาติ อาทิ ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน การเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ อาทิ สวนป่าเศรษฐกิจ สวนยางพารา และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท อาทิ สวนสาธารณะ หรือพื้นที่ป่าที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงพื้นที่รกร้างที่มีต้นไม้ม

และพืชพรรณขึ้นปกคลุม โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายตามห่วงโซ่คุณค่าได้นั้น ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟู พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและเฝ้าระวังการบุกรุก โดยมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียวอันจะส่งผลให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน ตลอดจนการสร้างการตระหนักรู้ให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นป่าธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบทต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ โดยจากรายงานข้อมูลล่าสุดจัดทำโดยกรมป่าไม้ พบว่า พ.ศ. 2565 ประเทศไทย มีพื้นที่(1) ป่าธรรมชาติ รวมทั้งสิ้น 102.21 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.59 ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 32 (2) พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ประกอบด้วยสวนป่าเศรษฐกิจ 4.72 ล้านไร่ สวนยางพารา 24.75 ล้านไร่ รวม 29.47 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10 เพียงเล็กน้อย และ (3) พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบทจำนวน 6.47 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 2 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 2 แล้วอย่างไรก็ตามยังมีปัญหา

การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนจำนวน 18,489 ไร่ ซึ่งมากเป็น 2 เท่าของปีที่ผ่านมาในขณะที่ป่าอนุรักษ์ การบุกรุกลดน้อยลงกว่าปีก่อนหน้า โดยมีจำนวน 1,112 ไร่ เทียบกับ 2,047 ไร่ ทำให้ภาพรวมของประเทศไทยมีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวร้อยละ 42.59 หรือพื้นที่ประมาณ 138.15 ล้านไร่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายเล็กน้อยที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 44 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนของพื้นที่สีเขียวต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศในสัดส่วนค่อนข้างคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนสำหรับการส่งเสริมและฟื้นฟู การเพิ่มพื้นที่ป่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่วางไว้ต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ (1) การเพิ่ม อนุรักษ์และฟื้นฟู โดยดำเนินการผ่านโครงการสำคัญ เช่น โครงการปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และป้องกันไฟป่า โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียวผ่านการส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในรูปแบบการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ซึ่งจะเป็นการบรรเทาปัญหาภัยแล้งและอุทกภัยในพื้นที่ ตลอดจนลดความรุนแรงจากการเกิดไฟป่า โครงการร่วมกับชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 โดยสามารถดำเนินการร่วมกับชุมชนได้จำนวนทั้งสิ้น 12,992 หมู่บ้าน หรือประมาณ 6,295,718 ไร่ หรือโครงการเพาะชำกล้าไม้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ที่ได้มีการสนับสนุนกล้าไม้แก่หน่วยงานรัฐ เอกชน และประชาชน นำไปปลูก

เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ซึ่งสามารถแจกจ่ายให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2561 – 2564 สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวได้มากถึง 350,000 ไร่ (2) การหยุดยั้งและป้องกัน โดยดำเนินการผ่านโครงการสำคัญ เช่น การพัฒนาและขยายผลระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART PATROL) ที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่อนุรักษ์ จำนวน 213 แห่ง ครอบคลุม 19 กลุ่มป่า เพื่อช่วยในการป้องกันเหตุไฟป่า การลักลอบตัดไม้หรือล่าสัตว์ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว หรือโครงการในการดับไฟป่า โดยใน พ.ศ. 2564 สามารถดับไฟป่าได้ถึง 12,033 ครั้ง คิดเป็นพื้นที่ 248,690 ไร่ (3) การจัดทำฐานข้อมูลและพัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยดำเนินการผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี 2565 เช่น โครงการพัฒนาระบบติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้อัจฉริยะสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจ

ของผู้บริหาร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจสำหรับการกำหนดนโยบายที่สำคัญในการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวของประเทศ นอกจากนี้ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้มีการดำเนินเศรษฐกิจตามแนวคิด เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) โดยได้มีการผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ควบคู่ไปกับ

การพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน อันเป็นผลกระทบในเชิงบวกสำหรับการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ที่มีความสำคัญ ซึ่งการดำเนินการตามแนวคิด BCG นั้นจะสามารถช่วยในการลดการปล่อยของเสีย และยังช่วยในการดูดซับมลพิษต่าง ๆ อาทิ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ได้มากขึ้นอีกด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การหาจุดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดข้อพิพาทอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายตัวของเขตเมือง จำเป็นต้องมีการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การก่อสร้างที่อยู่อาศัย การสร้างถนน สะพาน เขื่อน เป็นต้น ย่อมส่งผลให้เกิดการทำลายพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพลดลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การปลูกป่าทดแทน หรือการส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจโดยภาคเอกชน ผ่านการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน และการสร้างเครือข่ายในพื้นที่ เป็นทางเลือกที่สำคัญในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้บรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับแรงผลักดันการออกกฎหมายลำดับรองให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้

ที่มีอยู่ และผลักดันมาตรการการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมดำเนินการแก้ไขปัญหาดินของราษฎรในพื้นที่ป่าอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมและประชาธิปไตยควบคู่ไปกับการพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือที่มีความทันสมัย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบสำหรับการตัดสินใจต่อการพัฒนาประเทศ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิมคือสัดส่วนพื้นที่สีเขียวทุกประเภท (ร้อยละของพื้นที่ทั้งประเทศ) โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ประกอบด้วยสัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ ร้อยละ 33 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ 12 และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ โดยเมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่า พ.ศ. 2565 สัดส่วนพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ ร้อยละ 31.59 พื้นที่ป่า

เศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ 9 และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ร้อยละ 2 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง และเมื่อพิจารณาประกอบกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วง พ.ศ. 2562-2565 พบว่าสัดส่วนพื้นที่สีเขียวมีแนวโน้มอยู่ที่ระดับร้อยละ 41-42 ซึ่งต้องเร่งผลักดันการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ชนบทและเขตเมืองเพื่อช่วยลด ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) และ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) และส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจเพื่อเป็นการลดก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร(คะแนน) ถึง 70 คะแนน

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเลมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งสามารถวัดผลความสำเร็จได้จากค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทร โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายตามห่วงโซ่คุณค่าได้นั้น ประกอบไปด้วย การจัดทำฐานข้อมูลและองค์ความรู้ทางทะเลและชายฝั่งที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการป้องกันระบบนิเวศจากภัยคุกคามธรรมชาติและกิจกรรมมนุษย์ มีมาตรการคุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง

อย่างชัดเจนและรัดกุม มีการบริหารจัดการระบบนิเวศทางทะเล และมีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล อาทิ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การมีกฎระเบียบที่เอื้อและไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน การสร้างสรรค์วิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการจัดการประมงทะเลอย่างยั่งยืนและเป็นไปตามมาตรฐานข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ใน พ.ศ. 2565 Global OHI team ได้พิจารณา ทบทวนและปรับปรุงชุดข้อมูลการประเมินผล ตัวชี้วัดดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (Ocean Health Index : OHI) ย้อนหลัง ส่งผลให้คะแนนดัชนี คุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยปรับลดลงจาก การประเมินในปีก่อนหน้า โดยมีค่าดัชนีคุณภาพ มหาสมุทรของประเทศไทยใน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 69 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่วางไว้คือ 70 คะแนน เป็นอย่างต่ำและเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรก ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่า มีค่าคะแนนใน พ.ศ. 2561-2565 ค่อนข้างคงที่ คือ 71 71 69 69 และ 69 ตามลำดับสะท้อนให้เห็นถึงผลการ ดำเนินงานด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของ ประเทศไทยต่ำกว่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุเพียง เล็กน้อย หากพิจารณาในองค์ประกอบทั้ง 10 มิติ ที่ใช้ในการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทรนั้น พบว่า มิติด้านการป้องกันทรัพยากรชายฝั่งเป็น มิติที่มีคะแนนสูงสุด โดยมีคะแนน 87 คะแนน ใน

ขณะที่มิติศักยภาพด้านอาหารจากการทำประมง และการเพาะเลี้ยงอย่างยั่งยืน และมิติการท่องเที่ยว และนันทนาการนั้นมีคะแนนในระดับต่ำ โดยมี คะแนน 36 และ 44 ตามลำดับ ซึ่งจำเป็นต้องเร่ง ดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป

ที่มา: Global Ocean Health Index (ข้อมูล ณ วันที่ 9 ธันวาคม 2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อน ผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย ตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ การประกาศกำหนดแนวเขตพื้นที่และมาตรการ คัดกรองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งประเภท สัตว์ทะเลหายากหรือใกล้สูญพันธุ์ในจังหวัดตรัง โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565 เพื่อให้เกิดการจัดสรรพื้นที่ ใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ และสร้างความสมดุลกับระบบนิเวศ การจัดทำ มาตรการคัดกรองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ประเภทสัตว์ทะเลหายาก ได้แก่ ทรัพยากรปะการัง บริเวณพื้นที่กองหินไฉ่น้ำ และมาตรการคัดกรอง ทรัพยากรปะการังจากกิจกรรมท่องเที่ยว การบริหารจัดการชายฝั่งทะเลและการป้องกัน

แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่กัดเซาะชายฝั่ง การจัดเก็บ ขยะทะเลภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ การดำเนินการ ปลุกเสริมปะการังและจัดวางปะการังเทียมเพื่อ ช่วยชีวิตสัตว์ทะเล การบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลน คงสภาพแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การสำรวจ ธรณีวิทยาเพื่อการบริหารทางทะเลและชายฝั่ง การประเมินและติดตามคุณภาพระบบนิเวศทาง ทะเลและชายฝั่ง เพื่อรองรับการเติบโตด้านสังคม เศรษฐกิจภาคทะเลของประเทศ รวมถึงการพัฒนา จัดทำดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย เนื่องจากการประเมินคุณภาพมหาสมุทรในระดับ สากลของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาเป็นการ ใช้ชุดข้อมูลจากฐานขององค์กระบวนานาชาติ ทำให้ไม่สามารถสะท้อนถึงสถานภาพและการ

จัดการทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยได้อย่างแท้จริงกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาด้านคุณภาพมหาสมุทร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพในมิติที่ยังมีคะแนนต่ำของดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย อาทิ มิติศักยภาพด้านอาหาร ซึ่งควรสนับสนุนการทำประมงอย่างยั่งยืน และมิติการท่องเที่ยวและนันทนาการ ที่ควรมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ในเชิงท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งอย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล อีกทั้ง ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศยังเป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการเพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมเป็นปัจจุบัน เข้าถึงง่าย และเป็นสากล เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการบริหารจัดการทางทะเลและชายฝั่งได้ ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การศึกษาวิจัยและนวัตกรรมทางด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อาทิ การดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ โดยระบบนิเวศทางทะเล เพื่อเตรียมการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศควรมีการจัดการ

ของประเทศไทย (OHI +) ตามแนวคิด OHI Go ซึ่งอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลสำหรับการจัดทำและประเมินค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย OHI+ ใน พ.ศ. 2566

ต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล อาทิ สภาวะอุณหภูมิของน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นและเป็นการลดวันส่งผลกระทบต่อ การฟอกขาวของปะการังและความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งมีชีวิตในทะเล รวมทั้งสถานการณ์การท่องเที่ยวที่กลับเข้าสู่สภาวะปกติ ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ซึ่งปริมาณการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางเศรษฐกิจทางทะเลที่เพิ่มขึ้นโดยปราศจากนโยบายกำกับดูแลอย่างชัดเจน อาจนำไปสู่ปัญหามลพิษและขยะทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น

ประมงอย่างยั่งยืน พืชน้ำทรัพยากรและอนุรักษ์สัตว์น้ำประจำถิ่นและสัตว์น้ำหายากใกล้สูญพันธุ์ ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำ ผสมผสานแบบบูรณาการในทะเล ทั้งนี้ การดำเนินการในส่วนการออกกฎหมาย มาตรการ ข้อบังคับต่าง ๆ ควรสอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาทิ การขยายตัวในภาคการขนส่งทางทะเลที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ จึงควรมีมาตรการรองรับที่สามารถสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น ได้มีการเพิ่มเติมตัวชี้วัดจากเดิมที่มี ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (OHI) เพียงตัวชี้วัดเดียว โดยมีการเพิ่มดัชนีระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งเป็นดัชนีใหม่ที่ประกอบขึ้นจากตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทะเล 10 ตัว จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร มีการปรับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 จาก 72 คะแนน เป็น 75 คะแนน และดัชนีระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งเป็นตัวชี้วัดใหม่ ได้กำหนดค่าเป้าหมายไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 64 โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ใน พ.ศ. 2565 แล้วนั้น ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีคุณภาพมหาสมุทร 69 คะแนน น้อยกว่าค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ที่กำหนดไว้ที่ 75 คะแนน และเมื่อพิจารณาจากผลการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2564) ดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยมีคะแนน

ค่อนข้างคงที่ เป็นผลให้เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดดัชนีคุณภาพมหาสมุทร สถานการณ์บรรลุเป้าหมายจึงต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง อีกทั้งมีการเพิ่มตัวชี้วัดดัชนีระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งตั้งขึ้นใหม่ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ที่จะมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. 2566 เพื่อสะท้อนการดำเนินงานด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายปัจจุบันยังมีแนวโน้มอยู่ในระดับเสี่ยง จากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและภายนอก ที่มาจากการเสื่อมโทรมลงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงจากปัจจัยกดดันจากสภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ซึ่งหากต้องการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินมาตรการคุ้มครองทางทะเลและชายฝั่งอย่างจริงจังและมีการบริหารจัดการประมงอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นมิติภายใต้ตัวชี้วัดดัชนีคุณภาพมหาสมุทรที่ประเทศไทยมีแนวโน้มการดำเนินการได้น้อยมาอย่างต่อเนื่อง

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงอย่างน้อย ร้อยละ 12 จากกรณีปกติ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก สร้างความเสียหายในวงกว้างต่อเศรษฐกิจของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเตรียมการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยประเทศไทยมีปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายตามห่วงโซ่คุณค่า ได้แก่ การมีนโยบายมาตรการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการดำเนินงานตามนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องในการลดก๊าซเรือนกระจก รวมไปถึงการสร้าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ซึ่งปัจจุบันทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือในการลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ตามเป้าหมายที่นายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้ประกาศเจตนารมณ์ของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน ภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ภายในปี ค.ศ. 2065 ในการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 (COP26)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วน โดยประเทศไทยกำหนดเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 7 – 20 จากกรณีปกติ ภายในปี พ.ศ. 2563 ตามแผนการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (NAMA) โดยเน้นใน 2 สาขาหลักคือสาขาพลังงานและการขนส่ง จากข้อมูลล่าสุดของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) พบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมในหัวขั้ว 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึงร้อยละ 17.49 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายที่วางไว้แล้วตั้งแต่ปี

พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา ประเทศไทยดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้เป้าหมายการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด (NDC) โดยตั้งเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 30 – 40 ภายในปี พ.ศ. 2573 ใน 4 สาขา (สาขาพลังงาน สาขาคมนาคมขนส่ง สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย) จึงต้องอาศัยกลไกการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนการพัฒนาเทคโนโลยี รวมไปถึงมาตรการเสริมสร้างขีดความสามารถต่าง ๆ ในการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการรายงานและติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกภาคอุตสาหกรรม โครงการการประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้ยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศ โครงการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางของการรายงานข้อมูลผลการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อพัฒนาระบบรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกภาคส่วนสำหรับการรายงานตามกรอบความโปร่งใสภายใต้ความตกลงปารีส และโครงการเสริมสร้างความตระหนักรู้และเสริมศักยภาพด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำรายงานแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เพื่อรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการดำเนินงานของประเทศไทยในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภายใต้กรอบ

การดำเนินงานตาม NDC การจัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกในระยะยาว (ค.ศ. 2031 – 2050) มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ และผลักดันให้มีการออกประกาศใช้พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. เพื่อให้เกิดการบูรณาการและส่งเสริมความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของทุกภาคส่วนในสังคม โดยสร้างกลไกความร่วมมือตามกฎหมายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้เกิดขึ้น เพื่อยกระดับและส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการปัญหาตามศักยภาพและความต้องการในระดับชุมชน พื้นที่ หรือสถานการณ์ เฉพาะที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการดำเนินงานในโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาที่ยังไม่มีการทวนสอบผลการดำเนินงาน คือ สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลฐานในการประเมินผลตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน ภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ภายในปี ค.ศ. 2065 รวมถึงความท้าทายจากปัจจัยด้านการค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรผลักดันให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคีเครือข่าย ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในภาคส่วนการผลิตและภาคการบริโภค และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเร่งดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศ สนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อประเมินสถานการณ์ต่อการบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ที่

โลกที่สหภาพยุโรปกำลังเตรียมการออกกฎหมายการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM) เพื่อป้องกันการนำเข้าสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงเข้าสู่สหภาพยุโรป ตลอดจนมาตรการของประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ในรูปแบบเดียวกันที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกสินค้าของประเทศไทย หากไม่มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับมาตรการดังกล่าว

กำหนดไว้ ควรส่งเสริมการลงทุนเพื่อขับเคลื่อนภาคเกษตรและอุตสาหกรรมสีเขียว นำนวัตกรรมสมัยใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการลดก๊าซเรือนกระจก และรณรงค์การลดการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเร่งพัฒนากลไกทางเศรษฐกิจ หรือมาตรการภาษีทางคาร์บอน ให้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ตอบสนองต่อความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สอดคล้องกับบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน(พ.ศ.2566-2580)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง มีการปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมในสาขาพลังงานและขนส่ง สาขากระบวนการอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ และสาขาการจัดการของเสีย ลดลงอย่างน้อยร้อยละ 15 จากกรณีปกติ เป็น ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมลดลง อย่างน้อยร้อยละ 20 จากกรณีปกติ ใน พ.ศ. 2570 นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเพิ่มเติมคือ อันดับของประเทศที่มีดัชนีความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (CRI) โดยกำหนด

ให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับไม่ต่ำกว่า 40 ใน พ.ศ. 2570 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ พ.ศ. 2565 กับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 พบว่า จากข้อมูลล่าสุด ไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึงร้อยละ 17.49 ใน พ.ศ. 2562 เมื่อเทียบเคียงกับค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 การบรรลุค่าเป้าหมาย การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอยู่ใน**สถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย** ดังนั้น ใน พ.ศ. 2570 จะเป็นห่วงสำคัญที่หน่วยงานต้องมีการสร้างข้อมูลฐานการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาที่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตาม และการขับเคลื่อนการดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกที่มีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคการเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

คุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

การบริหารจัดการควบคุมคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเล ภายใต้บริบทการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเน้นการดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติงาน โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดการแหล่งมลพิษทางน้ำ ทั้งการควบคุมการระบายน้ำทิ้ง ควบคุมการใช้น้ำจากแหล่งกำเนิดจากภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตรและภาคครัวเรือนการบริหารจัดการคุณภาพน้ำที่มีการเฝ้าระวัง ติดตาม รายงานและประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบการสร้าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการคุณภาพน้ำ โดยกำหนดกฎ ระเบียบ และนโยบายที่เหมาะสมเอื้อต่อการพัฒนาและสามารถบังคับใช้ได้จริง อย่างเป็นรูปธรรม สร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานการจัดการแก้ไขปัญหาน้ำเสียแบบบูรณาการ ตลอดจนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบำบัดน้ำเสีย จัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อให้คุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำทั้งสามประเภทมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากคุณภาพน้ำในแต่ละแหล่งน้ำ โดยจากข้อมูลสถานการณ์ล่าสุด ในปี พ.ศ. 2565 (1)แหล่งน้ำผิวดินมีการจัดทำดัชนีคุณภาพน้ำ(WQI) โดยกรมควบคุมมลพิษที่ทำการสำรวจแม่น้ำสายหลักของประเทศ 59 แห่ง และแหล่งน้ำนิ่ง 6 แห่ง พบอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ดี และดีมากร้อยละ 86 แบ่งออกเป็นคุณภาพที่อยู่ในเกณฑ์ดีจำนวน 26 จังหวัด พอใช้จำนวน 29 จังหวัด และเสื่อมโทรม 9 จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในภาคกลาง (2) แหล่งน้ำทะเล พบว่า ส่วนใหญ่คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี และพอใช้ ร้อยละ 87 ตามดัชนีชี้วัดคุณภาพแหล่งน้ำ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำและน้ำเสีย ยกระดับคุณภาพน้ำผิวดินในพื้นที่เป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาคูณภาพน้ำให้เป็นไปตามเกณฑ์การใช้ประโยชน์ โครงการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเล พร้อมติดตั้งระบบเฝ้าระวัง เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน และโครงการติดตามเฝ้าระวังระดับน้ำบาดาลและคุณภาพน้ำบาดาลทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินสถานการณ์น้ำบาดาล ตลอดจนการกำหนดมาตรการใช้น้ำบาดาลเชิงอนุรักษ์ในแต่ละพื้นที่ตามความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้แล้ว แต่ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 6.3 ยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะ

ทะเล (MWQI) และ (3) แหล่งน้ำใต้ดิน ตรวจสอบติดตามโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลเพื่อการบริโภคของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลพบว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถใช้อุปโภคบริโภคคิดเป็นร้อยละ 80 – 90 ของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคูณภาพแหล่งน้ำภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่าคูณภาพแหล่งน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภคโดยมีค่าสูงกว่าค่าเป้าหมายในทุกปี

และลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการบำบัดลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างปลอดภัยนั้น ประเทศไทยมีสัดส่วนของน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัยที่ร้อยละ 24 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 55 (SDG 6.3.1) และมีสัดส่วนของแหล่งน้ำที่มีคูณภาพน้ำโดยรอบที่ดีคิดเป็นร้อยละ 42 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 72 (SDG 6.3.2) จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยต้องดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียและคูณภาพน้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อยกระดับสัดส่วนคะแนนให้ทัดเทียมกับค่าเฉลี่ยโลก อีกทั้งยังคงมีประเด็นท้าทายในการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากภาคครัวเรือน เพื่อดำเนินการให้คูณภาพแหล่งน้ำทั้งสามประเภท มีการพัฒนาคูณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้แล้ว แต่ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 6.3 ยุกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการบำบัดลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างปลอดภัยนั้น ประเทศไทยมีสัดส่วนของน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดอย่างปลอดภัยที่ร้อยละ 24 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 55 (SDG 6.3.1) และมีสัดส่วนของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำโดยรอบที่ดีคิดเป็น

ร้อยละ 42 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลกที่ร้อยละ 72 (SDG 6.3.2) จึงเป็นประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยต้องดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียและคุณภาพน้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับสัดส่วนคะแนนให้ทัดเทียมกับค่าเฉลี่ยโลก อีกทั้งยังคงมีประเด็นท้าทายในการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากภาคครัวเรือน เพื่อดำเนินการให้คุณภาพแหล่งน้ำทั้งสามประเภท มีการพัฒนาคุณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การบริหารจัดการคุณภาพแหล่งน้ำทั้งสามประเภทให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์นั้นควรให้ความสำคัญกับการจัดการแหล่งกำเนิดมลพิษโดยเร็ว ควรพัฒนาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ดำเนินการฟื้นฟูและปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่มีการก่อสร้างแล้วให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งาน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการคุณภาพน้ำโดยการให้คำแนะนำเพื่อเพิ่มสมรรถนะและศักยภาพ องค์ความรู้ ตลอดจนการเข้าถึงงบประมาณเพื่อการจัดการน้ำเสียชุมชน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษด้านน้ำ รวมถึงสำรวจความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมผ่านกลไกที่ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ (ร้อยละของพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด) โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ที่ร้อยละ 90 ของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่าใน พ.ศ. 2565 (1) แหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์พอใช้

ดีและดีมากร้อยละ 86 (2) แหล่งน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ ร้อยละ 87 และ (3) แหล่งน้ำใต้ดินอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถใช้อุปโภคบริโภคคิดเป็นร้อยละ 80 – 90 ของพื้นที่เป้าหมาย โดยภาพรวมคุณภาพน้ำอยู่ในสถานะบรรลุค่าเป้าหมาย ซึ่งแม้ว่าคุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน ในพื้นที่เป้าหมายจะอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว หน่วยงานยังจำเป็นต้องเฝ้าระวังควบคุมและรักษาระดับคุณภาพของน้ำให้คงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และมุ่งดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำเสียสู่การบรรลุเป้าหมายในระดับสากล

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

คุณภาพอากาศ เสียง และความสิ้นสเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

คุณภาพอากาศ เสียง และความสิ้นสเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย ร้อยละ 35 ของพื้นที่เป้าหมาย

คุณภาพอากาศ เสียง และความสิ้นสเทือนที่อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่แสดงถึงค่าความปลอดภัยที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ โดยประเทศไทยมีการจัดการคุณภาพอากาศ เสียง และการสิ้นสเทือน โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญคือ ต้องมุ่งเน้นการเฝ้าระวัง ติดตาม บริหารจัดการ และสร้างองค์ความรู้ที่มีความครอบคลุมครบถ้วนในทุกมิติทั้งในระดับนโยบายที่มีการออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับมาตรการและระบบการอนุญาตที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาศักยภาพของบุคคลากร มีการสร้างองค์ความรู้ทางด้านการวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพอากาศและเสียงโดยการศึกษาแหล่งที่มาของฝุ่นละอองและความสามารถในการรองรับมลพิษ

ในเชิงพื้นที่ ศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ตลอดจนกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียงในระดับปฏิบัติการที่มีการเฝ้าระวัง ตรวจวิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยง และการคาดการณ์ปริมาณมลพิษที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ รวมถึงการรายงานข้อมูลคุณภาพอากาศและเสียง การจัดหาเครื่องมือในการตรวจวัดและแจ้งเตือนสถานการณ์ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศที่มีประสิทธิภาพและมีค่าฝุ่นละอองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามค่ามาตรฐานฝุ่นละออง ($PM_{2.5}$) ใหม่ของประเทศไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

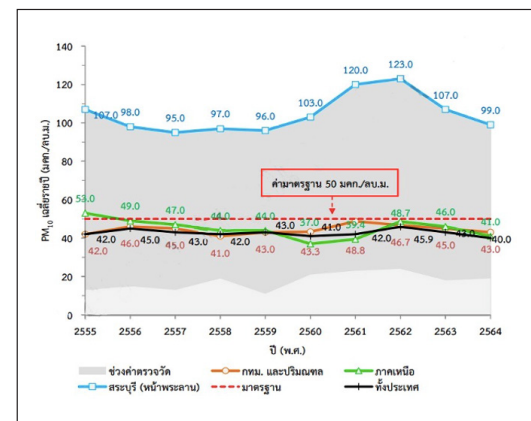
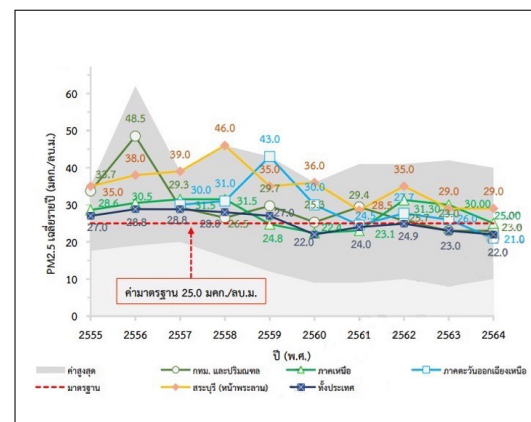
พิจารณาจากข้อมูลสถานการณ์ด้านคุณภาพอากาศและเสียง โดยพบว่า ด้านคุณภาพอากาศ ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) และปริมาณฝุ่นละออง

ขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) เฉลี่ยรายปีในแต่ละพื้นที่ จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติทั่วประเทศทั้งหมด 46 จังหวัด 77 สถานี ใน พ.ศ. 2564 พบว่า ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน

(PM₁₀) ค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 40 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (ค่ามาตรฐาน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงสุดอยู่ในช่วง 42-527 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐาน (ค่ามาตรฐาน 120 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ค่ามาตรฐาน 25 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ในขณะที่ ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดอยู่ในช่วง 29-414 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐานมากกว่า 8 เท่าตัว (ค่ามาตรฐาน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) และยังคงพบปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} เกินค่ามาตรฐานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลและพื้นที่ภาคเหนือ ด้านระดับเสียง จากการติดตามตรวจสอบระดับเสียงในสิ่งแวดล้อมโดยสถานีแบบอัตโนมัติต่อเนื่องตลอดทั้งปีบริเวณพื้นที่ริมถนนและพื้นที่ทั่วไป ใน 13 จังหวัด 27 สถานี ใน พ.ศ. 2564 พบว่าบริเวณริมถนนในเมืองขนาดใหญ่ที่มีการจราจรหนาแน่นจะมีระดับเสียงเกินเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะในพื้นที่ริมถนนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าระดับเสียงอยู่ระหว่าง 45.0-84.5 เดซิเบลเอ ค่าเฉลี่ยทั้งปี ทั้งพื้นที่ 69.2 เดซิเบลเอ (ค่ามาตรฐาน 70 เดซิเบลเอ) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่า ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) มีค่าระดับเกินเกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในหลายพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10

ไมครอน (PM₁₀) และระดับเสียงในสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐานร้อยละ 35 ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นผลจากการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มข้น อีกทั้งยังคงมีสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้สถานการณ์ท่องเที่ยวลดลง ประชาชนลดการเดินทางบนท้องถนน ส่งผลให้มลพิษทางอากาศและเสียงจากการจราจรลดลงตามไปด้วย

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ (2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน

วาระแห่งชาติ การแก้ไขปัญหาหมอกควันฝุ่นละออง มีการเข้าตรวจแหล่งกำเนิดเชิงรุก ตรวจจับรถยนต์ควันดำ ดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนในโครงการบำรุงรักษารถ ลดฝุ่น PM_{2.5} เพิ่มการติดตั้งสถานี

ตรวจวัดคุณภาพอากาศและรายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศแบบ Real-Time ผ่านแอปพลิเคชัน Air4Thai พยากรณ์ฝุ่นละอองและแจ้งเตือนล่วงหน้า 3 วัน เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานเตรียมรับมือสถานการณ์ อีกทั้งมีนโยบายลดภาษี เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และช่วยลดปริมาณฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ นอกจากนี้ในพื้นที่วิกฤตมีการบริหารจัดการมลพิษทางอากาศ อาทิ มีการดำเนินมาตรการ “ชิงเก็บ ลดเผา” โดยการบริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบครบวงจร ควบคุมการเผาในที่โล่งผ่านแอปพลิเคชันบริหารการเผาในที่โล่ง ดำเนินโครงการป้องกัน ควบคุมโรค และภัยสุขภาพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงมลพิษอากาศ

รวมถึงสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศผ่าน การเจรจาสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีข้อตกลงอาเซียนเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ในส่วนของการดำเนินงานด้านมลพิษทางเสียง มีการออกประกาศของกรมการขนส่งทางบก ในราชกิจจานุเบกษา เรื่อง กำหนดมาตรฐานระดับเสียงและวิธีการวัดระดับเสียงของรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2564 ให้ไม่เกินค่ามาตรฐานตามแต่ละประเภทของรถจักรยานยนต์ และมีการสุ่มตรวจสอบสถานตรวจสภาพรถ (ตรอ.) เพื่อตรวจสอบ สภาพรถให้เป็นไปตามมาตรฐาน รวมถึงมีการพัฒนาระบบการรายงานค่าระดับเสียงจากสถานีตรวจวัดระดับเสียงของกรมควบคุมมลพิษแบบ Real-Time ผ่านเว็บไซต์ noisemonitor.net

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากการที่ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงของฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) และ ขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM_{10}) มีค่าสูงเกินกว่าค่ามาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสุขภาพของประชาชน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เห็นถึงความสำคัญจึงได้ออกประกาศ “การปรับปรุงมาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในบรรยากาศโดยทั่วไป หรือ $PM_{2.5}$ ” ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2565 โดยปรับปรุงค่ามาตรฐานราย 24 ชั่วโมง จากเดิมไม่เกิน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เป็นไม่เกิน 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ตามเกณฑ์ Interim target -3 (IT-3) ที่องค์การอนามัยโลก กำหนด โดยจะมีผลบังคับใช้เริ่มตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2566 เป็นต้นไป ซึ่งในช่วงนี้ ภาคการผลิตและภาคการบริโภคควรเตรียมความพร้อมในการดำเนินการเพื่อลดฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ ให้เป็นไปตามค่ามาตรฐานใหม่ที่ได้กำหนด จึงนับเป็น

ความท้าทายในการเร่งดำเนินการลดมลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้สถานการณ์การท่องเที่ยวฟื้นตัว และปริมาณการเดินทางด้วยยานพาหนะบนท้องถนนกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ ซึ่งอาจส่งผลให้คุณภาพอากาศและมลพิษทางเสียงอยู่ในเกณฑ์ที่แย่ลง ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงควรเตรียมการรับมือและเร่งรัดผลักดันมาตรการเพื่อลดและควบคุมมลพิษทางอากาศและเสียงอย่างเข้มข้นมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดแนวนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินการให้ชัดเจน เพื่อรองรับการกำหนดค่ามาตรฐานใหม่และเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศ เสียงและความสั่นสะเทือนของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้การบริหารจัดการมลพิษด้านอากาศและระดับเสียงที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบรรลุตามเป้าหมาย ประเทศไทยควรมีการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน อาทิ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจจับยานพาหนะที่ปล่อยควันดำบนท้องถนน หรือมีระดับเสียงของท่อไอเสียดังเกินกว่าค่ามาตรฐาน การพัฒนาระบบขนส่งมวลชน ให้ครอบคลุมทุกเส้นทางและตอบสนองความต้องการของประชาชน การใช้มาตรการทางภาษีลดปริมาณรถยนต์เก่าบนท้องถนนที่ปล่อย PM_{2.5} ในปริมาณที่สูง เพื่อลดปริมาณการใช้รถยนต์ที่ปล่อยมลพิษทางอากาศและเสียงบนท้องถนน มีแผนการดำเนินงานสนับสนุนการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าที่ชัดเจน สามารถรองรับกับปริมาณยานยนต์ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในอนาคต อาทิ การเตรียมความพร้อมด้านกำลังไฟฟ้าที่มีความต้องการใช้งานเพิ่มขึ้น

ในอนาคตและปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตไฟฟ้าของประเทศให้เป็นพลังงานสะอาดมากขึ้น และควรมีนโยบายในการกำกับดูแลสถานีอัดประจุไฟฟ้า (สถานีชาร์จ) ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ สนับสนุนการศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ วิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียง อาทิ การแปรรูปเศษวัสดุจากการทำเกษตรกรรมไปเป็นพลังงานทดแทน หรือสร้างมูลค่าเพิ่ม ทดแทนการเผาทำลาย ประชาชนสัมพันธ์ และเผยแพร่องค์ความรู้ให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล การเผาถ่านหิน และการเผาในที่โล่งนั้นล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ โดยควรหันมาใช้พลังงานหมุนเวียนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ทุกคนได้มีอากาศที่สะอาดในการหายใจและได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน(พ.ศ.2566-2580)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย ได้มีการปรับตัวชี้วัดโดยแบ่งตัวชี้วัดเดิมเป็น 2 ตัวชี้วัดย่อย คือ จากเดิม คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย เป็น (1) คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ทั่วไปอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย และ (2) คุณภาพเสียงในพื้นที่ริมถนนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทย โดยกำหนดค่าเป้าหมายของทั้งสองตัวชี้วัดคงเดิม คือ ร้อยละ 90 ของพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่าจากข้อมูลล่าสุด พ.ศ. 2564 คุณภาพอากาศของไทย

มีฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) เฉลี่ยรายปี 22 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM₁₀) ค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 40 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และด้านคุณภาพเสียง พบระดับเสียงเฉลี่ยทั้งปีมีค่า 69.2 เดซิเบลเอ ซึ่งเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ประเทศไทยมีสถานะ **การบรรลุเป้าหมายระดับเสียง** ซึ่งหากต้องการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการยกระดับมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศและเสียงให้มีความเข้มข้นขึ้น โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ควบคู่ไปกับการพัฒนานวัตกรรมในการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียงที่มีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ถึง 0.74 ในปี 2565

ประเด็นการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเป้าหมายการจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรม มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทยจะต้องเร่งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะที่เหมาะสมตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ซึ่งเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ เช่น การแยกประเภทขยะ การลดปริมาณการเกิดขยะ รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย นโยบาย กฎระเบียบวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมและ

เทคโนโลยีการจัดการขยะ และการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้สามารถลดผลกระทบความรุนแรงจากปัญหาขยะและสารพิษที่ไม่ได้รับการกำจัดดูแลอย่างถูกต้องและปนเปื้อนออกสู่สิ่งแวดล้อม เช่น การที่สัตว์ทะเลเสียชีวิตจากการกินขยะทะเล ปัญหา น้ำปนเปื้อนจากสารเคมีรอบพื้นที่การเกษตร ปัญหา ผลกระทบจากสารเคมีพื้นที่รอบเขตอุตสาหกรรม นับเป็นประเด็นที่มีความท้าทายอย่างมากที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนโดยการบูรณาการจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ จากรายงานจัดทำโดยกรมควบคุมมลพิษ และกรมโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า ข้อมูลสถานการณ์ล่าสุด พ.ศ. 2564 มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน 24.98 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 1.54 จาก พ.ศ. 2563 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยการจัดการขยะมูลฝอย สามารถนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้ 7.89 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 6 และมีการกำจัดถูกต้อง 9.28 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64 เทียบกับ พ.ศ. 2563 มีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อ 90,009 ตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 81,774.67 ตัน มีปริมาณของเสียอันตรายชุมชน 669,518 ตัน กำจัดถูกต้อง 147,294 ตัน และมีปริมาณกากอุตสาหกรรมที่มีการแจ้งการขนส่งในระบบและนำเข้าสู่ระบบการจัดการ 18.57 ล้านตัน โดยสามารถประเมินตามตัวชี้วัดดัชนี

ประสิทธิภาพการจัดการขยะได้ค่าคะแนน 0.68 ซึ่งสูงกว่า พ.ศ. 2563 เล็กน้อย สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการขยะในภาพรวมมีการดำเนินงานในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดปัญหาขยะหลายประเภทเพิ่มขึ้น โดยส่วนมากมาจากกลุ่มการใช้บริการส่งอาหาร และกลุ่มขยะติดเชื้อ อุปกรณ์ทางการแพทย์ ซึ่งต้องมีการวางแผนเตรียมรับมือในระยะต่อไป และเมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่า ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะของไทยมีระดับค่อนข้างทรงตัว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับทราบและวางแผนมาตรการแก้ไขเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงพัฒนาต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีรีไซเคิลเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการแบตเตอรี่ยานยนต์ไฟฟ้าใช้งานแล้วในประเทศไทย และในประเด็นของเสียอันตราย มีการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการ(พ.ศ. 2565-2569) และปรับปรุงพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. เพื่อให้เกิดระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพทันกับยุคสมัย รวมถึงมีความเข้มงวดขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังได้ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินมาตรการแก้ไข

ปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยทั้งระบบ ได้แก่ (1) การจัดการขยะที่ต้นทาง ส่งเสริมลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่จัดการยาก เน้นใช้หลักการจัดการขยะตามแนวคิด 3Rs (ลดการใช้ ใช้แล้วใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่) สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลดการเกิดขยะในแหล่งท่องเที่ยว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจัดการขยะ และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อลดและคัดแยกขยะมูลฝอย (2) การจัดการขยะกลางทาง โดยกำหนดรูปแบบการเก็บขนที่เหมาะสมกับพื้นที่และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินการ และ (3) การจัดการขยะปลายทาง โดยการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้อง และติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากการกำจัดขยะมูลฝอย มีการพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

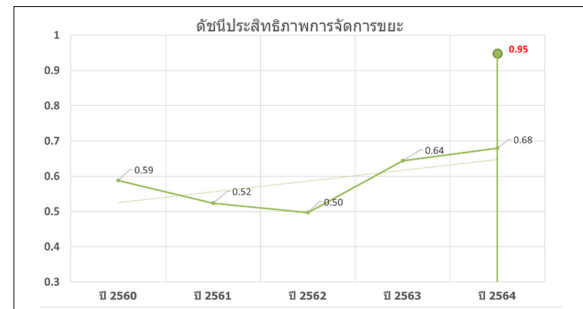

และภาคเอกชนเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละประเภท ด้วยการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการและบริการสารสนเทศ

ด้านขยะมูลฝอย การสนับสนุนแนวทางการนำขยะมูลฝอยไปเป็นพลังงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการขยะและของเสียอันตรายของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในห้วงการพัฒนาต่อไปควรมีการเตรียมรองรับสถานที่เพื่อจัดการขยะที่เกิดจากการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ สืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 รวมถึงขยะที่จะมีปริมาณสูงขึ้นเกิดจากการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว และควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการปริมาณขยะที่มีจำนวนมากเกินความสามารถในการจัดการ พัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและกลไกเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พัฒนาองค์ความรู้ และสื่อสารสร้างความเข้าใจการจัดการขยะที่ต้นทางสำหรับใช้เป็นต้นแบบให้แก่เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรหน่วยงาน หรือประชาชน ตลอดจนการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์และสังคมเป็นเครื่องมือในการลดขยะ อาทิ ค่าธรรมเนียม แรงจูงใจ และการลงโทษ และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ลงทุน รวมถึงส่งเสริมและกระจายโรงงานรีไซเคิลหรือโรงงานกำจัดของเสียอันตรายให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ และที่สำคัญต้องมีการเพิ่มความเข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ กับแหล่งกำเนิดมลพิษ เร่งรัดการออกกฎหมายเพื่อควบคุม กำกับ และจัดการ อาทิ กฎหมายการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายควบคุมการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ และกฎหมายเพื่อใช้บริหารจัดการบรรจุภัณฑ์ โดยใช้แนวคิดการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรม มีประสิทธิภาพมากขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 ประเทศไทยมีดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะเท่ากับ 0.81 ซึ่งเมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับ

ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 แล้ว พบว่าดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะของประเทศไทยมีค่า 0.68 ซึ่งอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง ประกอบกับเมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ทรงตัวจึงนับเป็นความท้าทายอย่างมากที่หน่วยงานจะต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในห้วงการพัฒนาต่อไป และมุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะได้อย่างแท้จริง

แผนแม่บทย่อย

การยกระดับกระบวนการทศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม
และคุณภาพชีวิตที่ดี

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 20

ประเด็นการยกระดับกระบวนการทศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกำหนดนิยามการยกระดับกระบวนการทศน์ คือ การเพิ่มความสามารถในการเข้าใจและปรับทัศนคติหรือพฤติกรรมเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในวิถีคิดแบบใหม่ที่หักล้างและท้าทายกระบวนการทศน์เก่าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีใหม่อย่างถาวรผ่านการสร้างเครื่องมือกลไกด้านสิ่งแวดล้อม

ที่มีประสิทธิภาพ การสร้างการรับรู้ จิตสำนึก ค่านิยมและการตระหนักรู้ที่ถูกต้องด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม รวมถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่และการประสานการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงาน สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติที่ดี ตลอดจนการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี

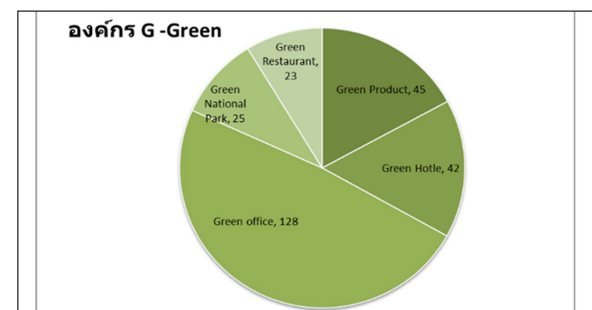
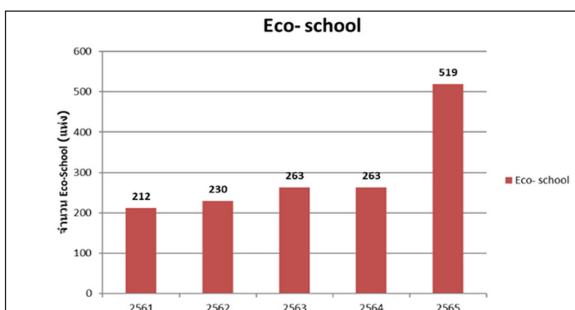
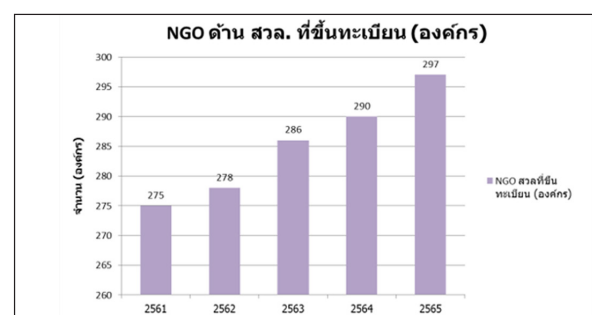

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมาย เนื่องจากในห้วงการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่มีการจัดทำข้อมูลดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ในการประเมินตามเป้าหมายจึงใช้ข้อมูลเทียบเคียงที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยพิจารณาเทียบเคียงจาก (1) การมีจิตอาสาของชน วัตจากข้อมูลเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ซึ่ง พ.ศ. 2565 มีจำนวนสะสม 277,680 คน โดยพบว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2561 เฉลี่ยปีละ 16,332.75 คน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.88 (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยใน พ.ศ. 2565 มีจำนวน 297 องค์กร เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปี 2561 เฉลี่ยปีละ 7 องค์กร หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 1.85 นับเป็นการสะท้อนทางอ้อมว่าจำนวนผู้คนที่ตระหนักถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐาน G-Green แบ่งตาม

ประเภทกิจกรรมที่ประกอบการ ได้แก่ การผลิตสีเขียว โรงแรมสีเขียว อุทยานแห่งชาติสีเขียว ร้านอาหารสีเขียว สนามบินสีเขียว โดยใช้พิจารณาเทียบเคียงถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตในภาคธุรกิจ จากข้อมูล พ.ศ. 2565 มีจำนวนที่ผ่านการรับรองทั้งหมด 263 กิจการ/องค์กร ลดลงจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 56 กิจการ/องค์กร และ (4) จำนวนโรงเรียน Eco-School พบว่า พ.ศ. 2565 มีจำนวน 519 โรงเรียน เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 จำนวน 256 โรงเรียน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมในห้วง 5 ปีแรกตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2565) พบว่า องค์กรประกอบเทียบเคียงในแต่ละด้าน ของดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี ยกเว้นองค์กรประกอบด้านกิจการหรือองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมฯ ที่มีจำนวนองค์กรในปีล่าสุดลดลงจากปีก่อนหน้า ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลให้การดำเนินงานด้วยความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถปฏิบัติได้ยากยิ่งขึ้น

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2565)

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ การจัดตั้งโรงเรียนอีโคสคูล (Eco-School) ซึ่งเป็นการส่งเสริมกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ที่ต่อยอดมาจากโครงการศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาระดับจังหวัด โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้การสนับสนุนโรงเรียน เพื่อต่อยอดไปเป็นโรงเรียน Eco-School แล้วจำนวน 517 โรงเรียน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2565) โครงการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมุ่งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และโครงการวิจัย พัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรมใน

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังส่งเสริมโครงการและกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเสริมสร้างการตระหนักรู้เยาวชนผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนรักษ์ท้องถิ่นรักษ์โลก โครงการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการเผาในที่โล่งและลดหมอกควัน โครงการอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ที่จะมีส่วนช่วยในการปลูกจิตสำนึกด้านสาธารณะ และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมการพิทักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ การจัดการขยะมูลฝอย การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำและการป้องกันปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในการยกระดับกระบวนการทัศน์และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีจะต้องอาศัยการเพิ่มความสามารถในการเข้าใจและการปรับทัศนคติเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับที่เกิดจากความสำนึกและการตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประเด็นท้าทายอย่างมากในการส่งเสริมให้บุคคลได้รับองค์ความรู้และความเข้าใจในระดับที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกและภายในประเทศ เช่น การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำ การเข้าสู่สังคมสูงวัย การหยุดชะงักโดยการเข้ามาของเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

ล้วนเป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงอันไม่สามารถควบคุมได้ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและกระบวนการทัศน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติของบุคคลและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ในประเด็นการประเมินระดับพฤติกรรมของคนนั้นยังมีความท้าทายที่จะจัดทำออกมาในรูปแบบตัวชี้วัด เนื่องจากความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมยากที่จะนิยามความหมายอย่างเป็นรูปธรรมและยังต้องอาศัยการบูรณาการข้อมูลระหว่างหลายหน่วยงานในการจัดทำขึ้นเป็นดัชนี ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามแผนที่วางไว้ในห้วงการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับประเด็น การสร้างแนวทางการยกระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทยที่สอดคล้องและรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงในอนาคตทั้งในบริบทของโลกและบริบทของประเทศ โดยเร่งปรับปรุงกลไกและพัฒนาเครื่องมือต่างๆ ของภาครัฐ ให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนทุกภาคส่วนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเติบโตที่มีคุณภาพ สร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการถอดบทเรียนจากต้นแบบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เน้นการสร้างระบบและรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ปรับหลักสูตรการศึกษาทั้งการเรียนในระบบและนอกระบบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงเร่งจัดทำระบบประเมินและฐานข้อมูลเพื่อติดตามเป้าหมายคนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี ได้มีการปรับตัวชีวิตและค่าเป้าหมายใหม่จาก เดิม ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาเทียบเคียงจาก (1) อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐาน G-Green และ (4) จำนวนโรงเรียน Eco-School และกำหนดค่าเป้าหมายไว้ร้อยละ 20 เป็น ดัชนีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาเทียบเคียงจาก (1) จำนวนอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) (2) องค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม และ (3) จำนวนกิจการ/องค์กร

ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความต่อเนื่องของการรายงานผลการดำเนินการที่ชัดเจน โดยกำหนดค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2570 ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 พบว่า พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีจำนวนอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) สะสม 277,680 คน จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม 297 องค์กร และจำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 263 กิจการ/องค์กร ซึ่งอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย นับเป็นความท้าทายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการมุ่งเน้นสร้างความตระหนักรู้ ปลุกฝังจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

PHILOSOPHY

SCIENCE

THEORY

THOUGHT PATTERN

RESEARCH

POSTULATE

PARADIGM SHIFT

SOCIOLOGY